

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

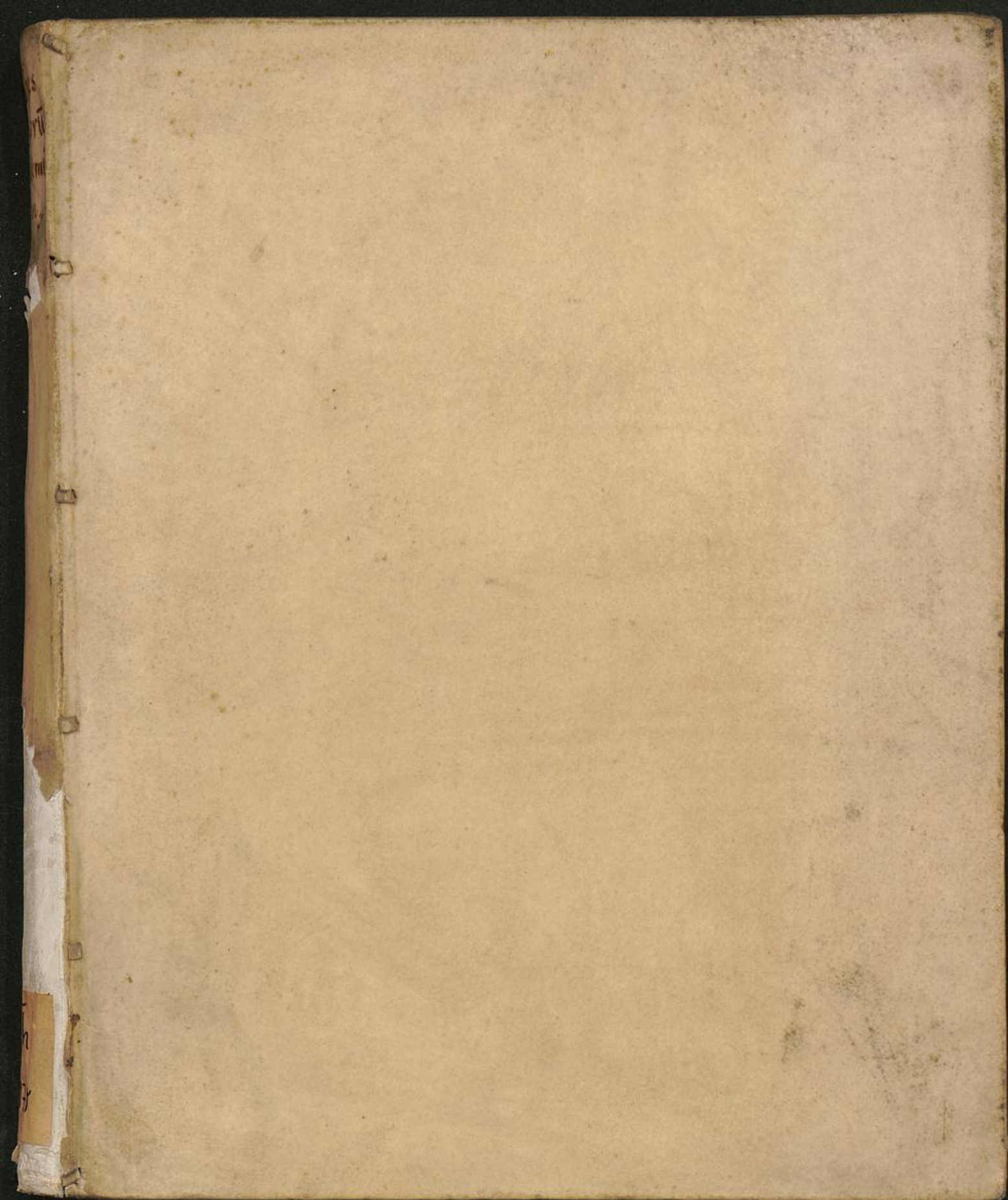
Universitätsbibliothek Paderborn

Theses Theologicae De Charitate

Huygens, Gommarus

Lovanii, [1683?]

urn:nbn:de:bvb:12-bsb10951907-2

Th. 2170.

D. IV

3.

THEOLOGIA MORALIS
TERTIA
APPENDIX
DE PROPOSITIONIBUS

DE VITIIS VITIUM.

T H E S E S
THEOLOGICÆ
D E
C H A R I T A T E
Q U A S
P R Æ S I D E

EXIMIO VIRO DOMINO AC MAGISTRO NOSTRO

GUMMARO HUYGENS

LYRANO,

DEFENDET

NICOLAUS HENRICUS VANDE POORT Hagæ-comitatus.

IN COLLEGIO ADRIANI VI. PONTIFICIS

DIE 1. JULII ANNO 1683.

LOVANI,

Typis GUIELMI STRYCKWANT sub aurea Lampade.

CONCLUSIO PRIMA.

Omnis affectus aut amor est, aut procedit ex amore sive dilectione: alia est dilectio mansoria, alia transitoria. Hac secundum Scripturam sacram non est proprie dicta Dilectio; secus illa.

Pondus meum, inquit Aug. l. 13. Conf. cap. 9. amor meus, eo feror quocumque feror. Omnis namque voluntatis nostrae affectus, si non sit amor, ex amore nascitur: siquidem idcirco quidpiam desideramus, quia istud amamus; de illius possessione gaudemus, rursus quia illud amamus; alia veluti mala odimus, fugimus; & de illis, si nobis obvenerint, tristamur; quia bona malis istis opposita amamus. Praeterea quidquid speramus ex amore ipsius speramus; & quidquid tinemus, ex odio, adeoque iterum ex amore, nimirum boni oppositi, tinemus. Idem facile est ostendere in desperatione, audacia & ira, cum impossibile sit ut voluntas objectum quaecumque prosequatur sine illius amore, vel ut istud aversetur, nisi ipsius contrarium diligit. Verissimum proinde est illud Salesii de amore Dei l. 1. c. 4. *Cum enim amor sit prima & principalis affectio & propensio, & significantius complacentia, qua ferimur in bonum, is certe praecedit desiderium: quid enim desideratur, nisi quod & amatur? praecedit delectationem, qui enim gaudium percipi posset in fruitione alicujus rei, nisi res illa amaretur? idem praecedit spem, quia nihil speratur, nisi quod diligitur: praecedit etiam odium, quia non aliam ob causam odimus malum, quam ob amorem quo prosequimur bonum.* Quia reliquae affectiones ab amore procedunt, subinde etiam vocantur amor, non in sensu formali, ut aiunt, sed in causali, secundum quem S. Aug. amor inhians habere quod amatur, cupiditas est: id autem habens eoque fruens, latitia. Fugiens quod ei adversatur, timor est: idque si acciderit sentiens, tristitia est. de Civitate Dei l. 14. c. 7. Ex his omnibus patet quod homini Christiano nihil perinde cordi debeat esse, quam ut suus amor sit ordinatus: non enim faciunt bonos vel malos mores, nisi boni vel mali amores. Aug. Epist. 52. ad Macedon. Patet secundo quod prima cura Theologi debeat esse ut sanam doctrinam tradat de amore. Amor sive dilectio adaequate dividitur in dilectionem mansoriam, id est, qua diligens manet, sive sistit in re amata illam propter se ipsam diligendo (hanc Aug. lib. 1. de doctr. Christiana cap. 4. fruitionem vocat, frui, inquit, est amore alicui rei inherere propter seipsam) & transitoriam, id est, qua diligens non manet, sive non sistit in re amata illam propter seipsam diligendo, sed per rem istam transit ad aliam propter quam priorem appetit. Rebus sic dilectis non frui, sed uti dicimur secundum phrasim Augustini. Nam loco ante citato: *uti est, quod in usum venerit ad id quod amas obtinendum, referre.* Transitoria haec dilectio potest sine culpa esse de omnibus illis rebus quibus uti licet, adeoque etiam de rebus temporalibus & caducis, ac proinde etiam de illis quas S. Joan. in 1. ep. cap. 2. nomine mundi aut eorum quae in mundo sunt intelligit, dum ait, *nolite diligere mundum, neque ea quae in mundo sunt.* Ex quo consecrarium quod S. Joan. hic non intelligat dilectionem mundi transitoriam, sed solam mansoriam: atque ita hinc conficitur, quod secundum S. Joan. dilectio transitoria mundi aut eorum quae in mundo sunt, non sit proprie dicta dilectio, sed sola mansoria: *qui enim non diligens utitur, inquit Aug. lib. 5. cap. 16. contra Julianum, quasi non utens utitur, quia non ejus rei causa utitur, sed alterius quam diligens intuetur.* Etenim cum Paulus dicat: *qui utuntur hoc mundo, tamquam non utantur* 1. Cor. 7. evidens est quod mundo uti, sive rem aliquam temporalem dilectione transitoria amare liceat. Sed hoc non est secundum phrasim Sacrae Scripturae, mundum, aut ea quae in mundo sunt diligere: *nam quidquid propter aliud amare videaris, id plane amas quod amoris finis pertendit, non per quod tendit.* Bern. de dil. Deo cap. 7.

CON-

CONCLUSIO SECUNDA.

Amor creaturæ rationalis adæquatè dividitur in castam Dilectionem Dei sive charitatem saltem late dictam, & Cupiditatem: hujus centrum sive finis ultimus est ipse amans, illius verò Deus.

Deputati Facultatis Theologicæ Lovaniensis in articulis nuper suæ Sanctitati exhibitis, iteratò examinatis & ab omni censurâ intactis, sic aiunt: *vocem CHARITAS tametsi Scholastici accipiant pro solâ illâ Dei dilectione, quæ est nostrâ cum eo per peccatorum remissionem amicitia; S. Aug. & alii PP. eam sumere solent pro quâvis supremi boni casta propter se dilectione. Quasi verò, inquit Aug. aliud sit bona voluntas, quàm charitas. Vide August. de gratia Christi lib. 1. capite 21. homilia 8. inter 50. Charitatem ergo verbis Aug. lib. 3. de doct. Chr. cap. 10. vocamus, motum animi ad fruendum Deo propter ipsum, & se atque Proximo propter Deum. Cupiditatem secundùm doctrinam Aug. partim loco mox citato, partim l. 9. de Trin. cap. 7. definimus: Motum animi ad fruendum se, & Proximo, & qualibet natura mutabili non propter Deum: quilibet enim creaturæ aut naturæ mutabilis amor non relatus ad Creatorem, Augustino & nobis est cupiditas.*

Cum cupiditate sic acceptâ confunditur concupiscentia, si hæc sumatur pro actu. Explicatis his terminis dicimus, amorem creaturæ rationalis adæquatè dividi in *cupiditatem & charitatem*. Omnis enim res sive natura aut creator est, aut creatura, id est, vel natura immutabilis vel mutabilis: si in creatore seu naturâ immutabili hæreat nostrâ dilectio, erit *charitas*; si in creatura sive natura mutabili, erit *cupiditas*. Hinc Aug. lib. 9. de Trin. cap. 7. *Nemo volens aliquid facit, quod non in corde suo prius dixerit. Quod verbum amore concipitur sive creaturæ sive Creatoris, id est, aut naturæ mutabilis aut incommutabilis veritatis. Et infert. Ergo aut cupiditate aut charitate. Non quod non sit amanda creatura, sed si ad Creatorem refertur ille amor, non jam cupiditas, sed charitas erit. Tunc enim est cupiditas, dum propter se amatur creatura.* Vis argumenti in hoc consistit: omnis dilectio hærens in aliquo objecto, sive respectu alicujus objecti est mansoria (non enim potest de objecto in objectum progredi in infinitum) si sit dilectio mansoria Dei ut objecti, erit *Charitas*, si creaturæ, erit *Cupiditas*. Et hinc ulterius patet quod finis ac terminus *charitatis* sit Deus, sive incommutabilis Veritas, & Justitia, &c. Deus enim est ista veritas & justitia, sive ista veritas & justitia est Deus. Sed non perinde quibusdam clarum est quod centrum sive finis ultimus ac terminus cupiditatis sit ipse amans, quare ex epistola S. Joannis notanda sequentia: *Nolite diligere mundum, neque ea quæ in mundo sunt. Si quis diligit mundum, charitas Patris non est in eo: quoniam omne quod est in mundo concupiscentia carnis est & concupiscentia oculorum &c.* Ex his infertur primò quod cupiditas sive dilectio (mansoria scilicet) rerum creaturarum sit origo omnium peccatorum: distinguitur enim contra charitatem Patris sive originem omnium actionum bonarum. Secundò infertur quod ista dilectio adæquatè dividatur in libidinem sentiendi, sciendi & excellendi. Patet ex istis verbis *quoniam omne quod est in mundo concupiscentia carnis est &c.* atqui centrum sive ultimus finis ac terminus istarum libidinum sive concupiscentiarum est ipse amans sive concupiscentis: quid enim per sentiendi libidinem homo quærit, nisi satisfacere sibi ipsi? Quid præterea per sciendi libidinem nisi rursus satisfacere sibi ipsi? Quid denique per libidinem excellendi nisi sui-ipsius excellentiam? Adeoque in hæc triplici libidine, ac proinde in omni cupiditate quærit homo seipsum, sive sui-ipsius per istas libidines satisfactionem. Porro sicuti mansoria dilectio mundi sive cupiditas secundum doctrinam ex S. Joan. allegatam, est principium omnis peccati, ita juxta S. Thomam 1. 2. quæst. 77. art. 4. Amor sui est principium omnis peccati. Ex quo conficitur quod eadem sint cupiditas, & amor sui, scilicet non relatus ad Deum, adeoque sicuti amor sui pro centro sive termino

habet ipsum amantem, ita quoque cupiditas. Quæ hæc conclusione de centro charitatis & cupiditatis dicta sunt, conformia sunt iis quæ habentur lib. 3. cap. 54. in lib. de Imitatione Christi: "Natura se semper pro fine habet, sed gratia., omnia purè propter Deum agit, in quo & finaliter requiescit. *Et iterum*: Natura pro suo modo laborat, & quid lucri ex alio sibi proveniat, attendit. *Et rursus*: Natura agit totum propter lucrum & commodum proprium, nihilque gratis facere potest, sed aut æquale aut melius, aut laudem vel favorem pro benefactis consequi sperat. *Denique*: Natura omnia ad se reflectit, pro se certat & arguit; gratia autem ad Deum cuncta reducit unde originaliter emanant. Nec mirum quia sicut charitas non quærit quæ sua sunt, sic cupiditas non nisi quæ sua sunt quærit.

CONCLUSIO TERTIA.

Ex primo & maximo mandato colligitur quod omnis nostra actio debeat in Deum referri; sive exerceri ex charitate, non ex cupiditate.

Primum & maximum mandatum variis scripturæ locis exprimitur: "Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo & ex tota anima tua & ex tota fortitudine tua *Deuteron. 6.* Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo & in tota anima tua & in tota mente tua. *Matth. 22. Marc. verò 12.* ex toto corde tuo, & ex totâ animâ tuâ & ex totâ mente tuâ & ex totâ virtute tuâ & *Luc. 10.* Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, & ex tota anima tua, & ex omnibus viribus tuis & ex omni mente tua., Hæc in lege & Evangelis dicuntur ad omnes legi & Evangelio subjectos ac subjiciendos, quorum numerus longè maximus est simplicium & indoctorum hominum; accipienda proinde sunt, ut solent ejusmodi homines accipere, id est, in sensu naturali & plano: significatur ergo quod omnes actus debeant in Deum referri: nam adeò planus & naturalis est ille sensus, ut doctrina de actibus in Deum referendis non posset apud populum, potissimum indoctum & simplicem naturaliter, significantius & efficacius exprimi. Præterea agitur in istis verbis de mandato quod omnes omninò homines primò & maximè obligat: quare si ullum aliud, specialiter hoc mandatum non solum verbis naturalissimis, maximè significantibus & efficacissimis exprimendum erat, sed eodem titulo intimandum sensu maximè plano, & naturali, is est ille quo significatur quod omnis nostra actio debeat suo modo esse Dei dilectio; is est si fit amor, esse amor Dei; si non sit amor, esse ex amore Dei: vel ut terminis Philosophicis loquamur, esse amor Dei in sensu formali aut in sensu causali. Ut rem eandem verbis nonnihil mutatis exprimamus: si Deus diligendus ex toto corde, numquid cor totum, id est, omnis voluntatis affectus debet in Deum tendere? Nam aliàs cor non foret totum Deo, sed in affectum creaturarum quas non propter Deum diligeret pro parte divisum. Si ex tota mente sive intellectu diligendus Deus, item si ex totâ animâ, ex totis viribus, sive totâ fortitudine; numquid omnes operationes intellectuales, animales & externæ per ipsum cordis affectum in Deum sunt dirigendæ? Ut nimirum omnes facultates nostræ eo modo quo possunt, Deum diligant, sicut etiam omnis illarum actio eo modo quo potest debet esse Dei dilectio. Significatur enim quod omnes nostræ facultates debeant Deum amare, & omnis earum actio esse Dei amor; sicut omnia opera Domini Dominum jubenter benedicere & laudare, scilicet eo modo quo possunt, nec enim eodem modo possunt. Admodum conforme est primo huic maximoque mandato quod Theologi passim omnes (ut patet ex communi charitatis definitione) docent Proximum diligendum esse propter Deum; sed quare pari ratione non docuerunt illi omnes quod etiam qualibet alia res creata sit diligenda propter Deum? Etenim si Deus non diligitur quemadmodum oportet, id est, ex toto corde, totâ mente &c. nisi proximus, dum diligitur, propter Deum diligitur; quomodo Deus sicut oportet diligitur, si res alia

Proximo

Proximo inferior, diligatur non propter Deum. Sicuti enim teste Aug. l. 1. de doct. Chr. c. 22. tota illa dilectio Proximorum in illam dilectionem Dei referenda est, quæ nullum à se rivulum duci extra patitur, cujus derivatione minuitur; ita quoque tota dilectio aliarum rerum creaturarum in dilectionem Dei est referenda ob eandem prorsus rationem, quod nimirum dilectio Dei nullum à se rivulum duci extra se patitur cujus derivatione minuitur. Hinc Aug. dicto loco generaliter docet quod jam in animo fundatâ dilectione Dei sit ut quidquid aliud isto genere amoris, qui longè inferior est, in animum venerit, illuc rapi & referri debeat, quo totius illius dilectionis impetus currit.

CONCLUSIO QUARTA.

Ex doctrina S. Joannis Ep. 1. c. 2. *NOLITE DILIGERE MUNDUM &c. colligitur quod omnis nostra actio debeat in Deum referri.*

Primæ Joan. 2. habetur in hunc modum: *Nolite diligere mundum, neque ea quæ in mundo sunt: si quis diligit mundum non est charitas Patris in eo: quoniam omne quod est in mundo, concupiscentia carnis est, & concupiscentia oculorum, & superbia vitæ, quæ non est ex Patre, sed ex mundo. Primò vetatur dilectio mundi & rerum mundanarum his verbis: Nolite diligere mundum, neque ea quæ in mundo sunt. Deinde dilectio mundi opponitur charitati Patris, si quis diligit mundum, non est charitas Patris in eo. Tertiò objectum dilectionis mundanæ, sive eorum quæ in mundo sunt, adequatè isthuc dividitur in objectum concupiscentiæ carnis, objectum concupiscentiæ oculorum, & objectum superbiæ, omne quod est in mundo &c. Addi hic potest, quod & in conclusione prima observatum, dilectionem hic accipi pro dilectione mansoria sive fructiva. His præmissis, ex primo inferitur, quod nulli creaturæ liceat inherere dilectione mansoria sive fructiva, talis namque à S. Joan. prohibetur. Ex secundo inferitur quod dilectio ordinata sit illa quæ vocatur charitas Patris, & inordinata ei opposita, sit illa quæ pro objecto habet rem creatam; dilectionem rursus intellige mansoriam; adeoque Dei solius, nulliusque creaturæ fructio erit licita. Ex tertio inferitur quod fructiva sive mansoria dilectio sensualium, item similis dilectio sciendi & experiendi, item mansoria dilectio honoris & excellentiæ, sit dilectio mundi sive vitiosa concupiscentia. Quemadmodum superiori conclusione ex sensu plano & naturali primi & maximi mandati positivi ostendimus injectam nobis esse obligationem omnes actiones nostras in Deum referendi, ita in hac conclusione ex sensu rursus plano & naturali primi & maximi mandati negativi, pariter ostendimus esse obligationem omnem actionem nostram in Deum referendi. Primum & maximum dicimus esse hoc mandatum inter negativa, primum quidem quia est de prima origine sive radice omnium malorum, siquidem *radix omnium malorum est cupiditas*. Quemadmodum radix omnium bonorum est charitas: maximum dicimus quia comprehendit omnia præcepta negativa & aliquo modo etiam positiva, sicuti præceptum de diligendo Deo omnia præcepta tam legis quam Prophetarum comprehendit ut Aug. meritò dixerit quod *Scriptura sacra non præcipit nisi charitatem nec culpæ nisi cupiditatem*. Planum & naturalem voco sensum à nobis assignatum, quia juxta illum rationalis animi, qui sine amore esse non potest, duo assignantur amores, ex quibus prosuant reliquæ affectiones; nimirum charitas Patris, id est, Dei æterni ac incommutabilis; & dilectio mundi ac eorum quæ in mundo sunt, id est, rerum illarum omnium de quibus hoc loco S. Joan. his verbis, *Mundus transit & concupiscentia ejus*. Secundo dilectio Dei, quæ, ut omnibus manifestum, sancta est, opponitur dilectioni mundi velut vitiosæ ac noxiæ, idque adequatâ clarissimæque divisione dividendo amorem rationalis animi in dilectionem Dei & rerum transientium. Tertiò, divisione rursus adequatâ & clarissimâ, dilectio mundi dividitur in dilectionem sentiendi, sciendi, excellendi. Quarto in his omnibus sumitur dilectio pro dilectione mansoriâ, quod sensus planus & naturalis hujus*

hujus scripturæ, prout primâ conclusione ostendimus, omninò requirit. "Duo sunt amo-
 res, inquit S. Leo serm. 51. de jejunio 7. mensis cap. 3. ex quibus omnes prodeunt volun-
 tates ita diversæ qualitativus, sicut dividuntur auctoribus. Rationalis enim animus qui
 sine dilectione esse non potest, aut Dei amator est, aut mundi. In dilectione Dei nulla
 nimia, in dilectione mundi, cuncta sunt noxia: & ideo æternis bonis inseparabiliter
 inhaerendum, temporalibus verò transeuntèr utendum est, ut perigrinantibus nobis, &
 ad patriam redire properantibus, quidquid de prosperitatibus hujus mundi occurrerit,
 viaticum sit itineris, non illecebra mansionis.

CONCLUSIO QUINTA.

Ex verbis Pauli I. Cor. 10. SIVE ERGO MANDUCATIS &c. colligitur quod omnis nostra
 actio in Deum referri debeat.

IN prima epist. ad Cor. cap. 10. dicit Apostolus: *sive manducatis sive bibitis sive aliud
 quid facitis, omnia in gloriam Dei facite.* In quibus imprimis observandus imperativus
facite, qui, dum materia & aliæ tam rei quàm locutionis circumstantiæ, patiuntur, obviè
 ac connaturaliter significat rem esse præcepti sive imperii: hinc idem Apostolus in
 eadem epistola cap. nimirum 7. agens de cælibatu, id est, de materia quæ etiam primo in-
 tuitu satis videtur non subjacere generali præcepto; non est usus verbo imperativi modi,
 dicendo *noli querere uxorem*; non est, inquam, usus illo imperativo, nisi varia adendo,
 quibus significet se non generale præceptum, sed consilium tantùm dare. *Præceptum*, in-
 quit, *non habeo, consilium do. Non peccat si nubat. Si acceperis uxorem, non peccasti &c.* hic
 verò, id est, in illis verbis, *sive manducatis &c.* omnia se habent opposito modo. Agitur
 de materia quæ tamquam medium ordinatur ad aliud tamquam finem, in expressione sen-
 tentiæ non adjunguntur in contextu quæ naturalem significationem imperativi trahant ad
 significationem consilii; quin talia potius antecedunt & sequuntur quæ firment significa-
 tionem imperii sive præcepti: antecedentia enim præcipiunt cum aliorum scandalo non
 comedere idolis immolata: & subsequencia quæ generatim præcipiunt sine offensione esse
 Judæis & Gentibus & Ecclesiæ Dei, exigunt ut quæ intermediè dicuntur his verbis: *sive
 ergo manducatis, sive bibitis, sive aliud quid facitis, omnia in gloriam Dei facite*, inter-
 pretemur etiam tamquam præceptum. Quomodo enim cum docuerit Apostolus quod
 non liceat cum aliorum scandalo comedere idolis immolata, rectè concluderet: *sive ergo
 manducatis, sive bibitis, sive aliud quid facitis, omnia in gloriam Dei facite*, adderetque
sine offensione estote, si hoc, de manducando scilicet & bibendo ad honorem Dei, esset
 tantum consilii? Siquidem Episcopus aut Pastor ineptè ad cælibes sibi subditos loqueretur
 in hunc modum; *non licet fornicari, ergo servate castitatem virginalem, & estote sine peccato;*
 & similiter ineptè ad adolescentes prodigos sibi subjectos diceret: *non licet bona à Deo
 concessa prodigaliter expendere, ergo ite, vendite omnia quæ habetis, date pauperibus, & estote
 sine peccato.* Etenim jure merito responderent ejusmodi cælibes: ex eo quod fornicari non
 liceat malè concludi: ergo servate castitatem virginalem, cum eam servare sit tantum
 consilii: malè quoque adjungi illud, *estote sine peccato*, cum ipsi possint esse sine peccato
 etsi non servarent castitatem virginalem: Adolescentes quoque prodigi rectissimè res-
 ponderent ex eo quod bona sua prodigere non liceat, malè contra se concludi, ite &
 vendite omnia quæ habetis & date pauperibus, cum hoc præstare sit tantum consilii; &
 malè rursus adjungi, *estote sine peccato*, quandoquidem per hoc innuatur quod sine pec-
 cato esse non possint nisi vendant omnia quæ habent &c. ex quibus rursus patet quod ob-
 vius & planus sensus verborum horum Apostoli omninò exigat ut illa verba interpretemur
 non de consilio, sed de præcepto omnia faciendi propter honorem Dei: quem sensum pla-
 num & naturalem rursus exigit magnitudo rei de qua agitur: agitur namque de modo quo
 homo

homo debet se habere respectu quarumcumque rerum creatarum, an nimirum illis solutus modo ad honorem Dei uti oporteat, an verò propter se liceat illis frui.

CONCLUSIO SEXTA.

Inter Patres præcipue Augustinus tradidit hanc doctrinam.

Divinâ providentiâ factum est, ut ex disputatione S. Aug. cum Pelagianis de Deo ut bonorum actuum principio per gratiam Christi, nasceretur alia disputatio, potissimum cum Juliano, de Deo ut actuum bonorum fine. Julianus siquidem existimabat extitisse in gentibus actus bonos sive virtuosos non ex Deo tamquam principio per gratiam, sed à natura. Oportebat ergo, ut Aug. adversus Julianum offenderet, quod actus illi Gentilium non à gratia sed à natura producti, non essent, prout Julianus existimabat, revera & absolute loquendo, sive omnibus consideratis, boni & virtuosus, ipsos enim aut habuisse finem malum, aut defuisse finem bonum, adeoque aut absolute malos fuisse, aut maliciam habuisse sibi adjunctam. Patet hinc quare pro sententia quam hic probandam suscepimus Augustinum præcipue allegemus. *Cum non ad suum referuntur auctorem dona Dei hoc ipso mali his utentes efficiuntur injusti.* Aug. lib. 4. contra Jul. cap. 3. *Quia quid boni sit ab homine & non propter hoc sit, propter quod fieri vera sapientia præcipit, est officio videatur bonum, ipso non recto sine peccatum est.* Aug. ibid. *Noveris non officium, sed finibus à vitio discernendas esse virtutes. Officium est autem quod faciendum est, finis vero propter quem faciendum est. Cum itaque facit homo aliquid ubi peccare non videtur, si non propter hoc facit propter quod facere debet, peccare convincitur. absque autem ut virtutes vere cuiquam serviant nisi illi, vel propter illum, cui dicimus, Deus virtutum, converte nos.* Aug. ibid. *Nam licet à quibusdam tunc vera & honeste putentur esse virtutes, cum ad seipsos referuntur, nec propter aliud expectantur, etiam tunc inflata ac superba sunt, & ideo non sunt virtutes, sed vitia jactantia sunt.* Idem lib. 19. de civit. Dei cap. 25. Si in hanc modum Augustinus de virtutibus dum in ipsis hæretur, nil mirum quod dilectionem mansuam cujuscumque creaturæ etiam indifferentis veluti vitiosam culpet, eamque cupiditatem vocet & charitati opponat: non quod non sit amanda creatura, inquit, sed si ad Creatorem referatur illa amor, non jam cupiditas sed charitas erit, tunc enim est cupiditas, cum propter se amatur creatura, tunc non utentem ad servat sed corrumpit fruentem. Augustinus lib. 9. de Trinit. cap. 8. principiis namque S. Augustini prorsus adversaris si dicas alius fruendum, quam Patre, Filio & Spiritu Sancto, sive rebus æternis & incommutabilibus. *Res quibus fruendum est, inquit, Pater, Filius, Spiritus sanctus est, eademque Trinitas* Augustinus lib. 1. de doct. christ. c. 5. & eodem libro cap. 22. *In his igitur omnibus rebus illa tantum sunt quibus fruendum est, quas æternas atque incommutabiles commemoravimus, ceteris autem utendum est ut ad illarum fruendum pervenire possimus. Et ibidem. Nec seipso quisquam frui debet, si liquido ad veritas, quia hoc seipsum debet propter se diligere, sed propter illum quo fruendum est. Ex quibus evidenter consequitur quod ex mente S. Augustini peccetur quoties quis creatura aliqua quacumque tandem fruitur. Nec enim est alia vita hominum vitiosa & culpabilis, quam male utens & male fruens.* Idem lib. 16. de civ. Dei c. 10. clarius in questionibus 83. quest. 30. *Omnis humana perversio est quod etiam vitium vocatur, fruendis uti velle atque utendis frui.* Plura alia ex Augustino allegari possent ad probandum quod verum extet præceptum omnes actus nostros in Deum referendi nisi aliud exigeret Thesum brevitatis & allegatorum claritas: unicum addimus: *Præcipit Apostolus dicens: omnia vestra in charitate fiant.* Augustinus lib. de corrept. & grat. c. 3. præceptum in his verbis etiam agnovit S. Ambrosius. *Qui est Christianus semper debet Patri suo ac Domino laudes dicere & in ejus gloriam omnia procurare; sicut ait Apostolus dicens: sive manducatis, sive bibitis, sive aliud quid facitis, omnia in gloriam Dei facite.* Serm. sup. verbis Malachiæ. Post Ambrosium & Augustinum doctrinam illam

tradiderunt SS. Pontifices Leo & Gregorius. Duo sunt amores ex quibus omnes procedunt voluntates ita diversi qualitatibus, sicut dividuntur Auctoribus. Rationalis enim animus, qui sine dilectione esse non potest, aut Dei amator est, aut mundi. In dilectione Dei nulla nimia, in dilectione autem mundi cuncta sunt noxia: & ideo aternis bonis inseparabiliter inherendum, temporalibus vero transsemiter utendum est; ut peregrinantibus nobis, & ad patriam redire properantibus, quidquid de prosperitatibus mundi hujus occurrerit, viaticum sit itineris, non illecebra mansioris. S. Leo serm. 5. de jejuniis 7. mensis cap. 3. His, ut alios omittamus, adjungimus Bernardum: Quidquid fatimur, jubemur facere in gloriam Dei. serm. 2. de Dixer. edit. Paris. postrem.

CONCLUSIO SEPTIMA.

Ostenditur qualiter actiones in Deum referri debeant, & quomodo quilibet id etiam prestare possit.

EX dictis patet quanto jure Deputati Facultatis Theologicae Lovaniensis inter suos articulos quos sanctae Sedi examinandos obtulerunt, posuerint hunc: Omne opus ut plene bonum sit, & ne venialiter quidem in eo delinquatur, debet ex tali charitate (generaliter sumpta) procedere, ac per ipsam referri in Dominum Deum. Huic articulo subjungunt illi & nos cum ipsis: attamen ista relatio per charitatem perfectam fieri non debet, sufficit eam fieri per charitatem imperfectam. Sed neque necessaria est relatio ex charitate actuali, sive ex charitate super quam fiat actualis reflexio. Hae namq; continua in operibus nostris reflexio est multis hujus vite distractionibus impossibilis. Sufficit ergo quod opera nostra per charitatem virtutalem in Deum referantur. Nequaquam tamen sufficit ut intellecta in Deum dirigantur, sed requiritur ut affectu: parum quoque est quod sub ipsius dei exordium cursim formetur voluntatis affectio sive intentio istius dei opera in Deum referendi. Siquidem nil certius quam formatam semel ejusmodi intentione, fieri frequentissime ut interdum exerceantur non ex charitate sed ex cupiditate, adeoque non in Deum referantur, nam ut iterum praedicti Deputati: Charitas & cupiditas generatim non sunt aliud quam bona & mala voluntas: sunt bona & mala radix: quarum haec solos malos, illa proferre possit solos bonos fructus. Requiritur ergo ut eum in modum actiones procedant ex charitate, sicuti in homine avaro, ambitioso, luxurioso, lucra, honores, vetera procedunt ex avaritia, ambitione & luxuria. Quamquam alii aliis facilius possint modo iam descripto actiones suas in Deum referre, nulli tamen impossibilitatem jure cavari possunt, ne operarii quidem aut mechanici labori suo toto die intententes. In Deum opera sua referent ejusmodi homines primo, si illa & laborem suum exerceant ex sincera intentione humiliter sese subijcendi atque obedjendi divinae providentiae, qua hunc in isto, alium in illo vivendi genere constituit. Secundo, si opera sua & artes exerceant, ut exequantur divinae ordinationem, qua Deus in communis commodum statuit, ut diversa opera ob diversas necessitates & commoditates exerceantur. Tertio, si illa faciant ut sese conforment divinae voluntati, quae jubet ut sese familiamque suam hoc illove modo intertineant. Denique illa in Deum referent, si per eas quas in suo officio subeunt molestias, studeant satisfacere divinae justitiae peccatis suis laesae.

CONCLUSIO OCTAVA.

Deus amandus est amore praedominante; idque sub obligatione peccati mortalis.

Omne amoris praedominantis ille intelligitur amor qui cor nostrum praecipue possidet: ad quem requiritur ut objectum ejus praeter aliis sic dilectum, sive ut nil aliud aequae aut magis sit dilectum ne quidem interpretative. Ita contingit quosdam esse adeo avaros, ut in illis praedominetur amor divitiarum, alios esse adeo ambitiosos, ut in illis praedomi-

prædominetur amor honoris; quosdam ita luxuriosos ut in illis præcipuum locum sibi vindicet amor fœdæ voluptatis. Si simul sit avarus, ambitiosus & luxuriosus, prædominatur amor vitii præ cæteris dilecti. Hinc patet non omne objectum peccati mortalis dum plura committuntur amari amore prædominante, adeoque non in omni constitui finem ultimum ipsius agentis: id enim propriè loquendo est finis ultimus agentis quod amore prædominante amatur. Dico *finis ultimus agentis*: quia cum *finis ultimus actionis* sit is qui non refertur in alium finem, non solum quilibet peccans mortaliter, sed etiam quilibet peccans venialiter constituit finem ultimum actionis in illo objecto cuius amore peccat. Dico etiam propriè loquendo, quia *impropriè* dicitur quovis peccato mortali finis ultimus agentis constitui in creatura, illa nimirum cuius amore contemnitur Deus qui *de jure* est finis noster ultimus. Præmissâ terminorum explanatione, facile ex primo maximoque mandato *Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo totâ animâ tuâ, &c.* videre est quod Deus amore prædominante sit à nobis amandus. Ad eò namq; clarè obligatio Deum amandi isto amore continetur primo maximoque mandato, ut eam non solum Theologi omnes, verum etiam omnes passim Christiani in isto præcepto viderint. *Summum bonum* (ait Aug. l. de mor. Eccl. cap. 11.) *quod etiam optimum dicitur non modo diligendum esse nemo ambigit, sed ita diligendum, ut nihil amplius diligere debeamus: idque significatur & exprimitur quod dictum est ex totâ animâ, & ex toto corde, & ex etotâ mente.*

Præceptum hoc, ait Salefius lib. 10. de amore Dei cap. 6. nobis injungit amorem electum ex millibus sicut dilectus hujus amoris est electus ex millibus, ut dilectâ Salamitis notavit in Cantico. Est amor qui omnes amores debet excellere & regnare super omnes nostras passiones, & hoc est quod Deus à nobis requirit, ut scilicet inter nostros amores ipsius cumprimis nobis cordi sit, solusque dominetur in cordibus nostris. Etiam probatione opus non est quod hæc obligatio sit sub peccato mortali: nam primum maximumque mandatum, ad actum suum præcipuum, qui est amor Dei prædominans, & eò sensu super omnia, procul dubiò obligat sub mortali. Hinc Aug. loco ante citato indubitanter asserit, quod mors ipsa sit non diligere Deum. Non diligere autem, ipso Augustino verbis immediatè subjunctis interpretante, nihil est aliud quàm ei quidquam in diligendo atque sequendo præponere. Cui si diligendo aliquid vel præponimus vel æquamus, nos ipsos diligere nescimus. Idem epist. 52. quæ est ad Macedonium. Hic proinde amor, verbis Salefii loquimur, *necessarius est omnibus ad salutem consequendam.* Nil clariùs quàm si mors ipsa sit non diligere Deum amore isto, prædominante scilicet; item si ille amor *necessarius sit omnibus ad salutem consequendam*, confectarium esse nos sub peccato mortali obligari ad amorem Dei prædominantem. Neque huic obligationi satisfacit per quemdam habitum otiosum. Quis enim dixerit per habitum otiosum Deum amari, Deum diligere ex toto corde, ex totâ animâ &c. ? Præterea charitatis proprietates expressæ in capite 13. 1. epist. ad Corinth. *Patiens est, benigna &c. omnia sustinet, omnia suffert &c.* satis indicant scripturam de actuali charitate potiùs quàm de habituali esse intelligendam. Vide etiam S. Thomam 2. 2. quæst. 31. art. 4. ad primum & quæst. 44. art. 2. ad primum, prout & alibi, constantissimè docentem, quod de habitibus virtutum non detur præceptum, sed de actibus. Et quamvis de habitibus darentur præcepta, non equidem darentur de habitibus otiosis, quos sana Philosophia non admittit; & sana Theologia in adultis repudiare omninò debet. Nam quod Philosophiam attinet, habitus ab ea vocantur qualitates operativæ. Quod ad Theologiam spectat, quid magis nocivum, quam sibi & aliis persuadere quod per habitus, sobrius, pius, & justus sit, cum nec sobriè, nec piè, nec justè vivat? Erit fortè qui hinc suspicetur quod negemus dari in adultis habitus, saltem virtuosos & supernaturales; sed perperam: sicut enim in peccatore etiam dormiente aut ad alia distracto admittimus habitum avaritiæ, libidinis, ambitionis, &c. ita quoque in justo dormiente dicimus esse habitum fidei, spei, charitatis &c. sed negamus in adultis dari habitus otiosos sive bonos sive malos sive supernaturales sive naturales. Siquidem ha-

bitus boni & supernaturales, si reverà habeantur, faciunt, ut offerente se opportunitate, quin & sæpè ultrò quæsitâ, eorum subjectum profiliat in actus; sicuti habitus avaritiæ, libidinis, ambitionis peccatoris dormientis, ubi hic evigilaverit, atque ad se ridierit, oportunitate datâ & quæsitâ in actus suos profiliunt; idque eò promptius, quò vitia ejusmodi magis sunt in affectu: maxima proinde erit ad actus promptitudo, si illorum vitiorum aliquod super omnia dilectum sit: ex quo etiam conficitur, quod si amor divinus sit prædominans, atque in eo quispiam sit habituat, magnâ promptitudine erumpet in actus sibi correspondentes. Imò quod hic generatim dictum de habitibus, specialius obtinet in illis habitibus quorum actus est amor sive dilectio; dilectio enim est in suo genere principium reliquorum affectuum. Hinc Aug. enarrat. in ps. 31. *ipsa dilectio vacare non potest... Da mihi vacantem amorem & nihil operantem.* Hæc maxime obtinent dum amor est generalis, ut sunt *Charitas & Cupiditas*, nam charitas est origo omnium affectuum bonorum, & cupiditas omnium malorum, hæc enim est arbor quæ malos fructus facit, illa arbor bona quæ bonos fructus facit. *Sicut amor immundus inflammat animam & ad terrena concupiscenda & peritura sectanda vocat, & in ima precipitat, atque in profunda demergit: sic amor sanctus ad superna levat & ad aeterna inflammat, & ad ea quæ non transeunt neque moriuntur excitat animam & de profundo inferni levat ad cælum. Habet omnis amor vim suam, nec potest vacare amor in anima amantis.* Aug. præf. in Psal. 21.

CONCLUSIO NONA.

Deus morali quodam loquendi modo semper amandus amore prædominante.

AD satisfaciendum obligationi in anteriori Conclusionè descriptæ, requiritur ut actus Divini amoris toties exerceatur, ut morali quodam loquendi modo quovis tempore verè dicatur: hic Deum amat super omnia, hic Deum amat usque ad contemptum sui: regnat in hoc homine Dei charitas, non mundi cupiditas; prædominatur in illo amor Dei, non sæculi. Etenim si non exerceatur toties, aliquo tempore (modo rursus loquendi morali) verum erit dicere: non diligit Deum super omnia: non amat Deum usque ad contemptum sui: regnat in illo mundi cupiditas, non Dei charitas: prædominatur in illo amor sæculi, non Dei: adeoque talis homo convincetur reus peccati mortalis pro illo tempore. Patet ex subsequenti Scripturæ sacræ sententiis: *Qui amat Patrem aut Matrem plusquam me, non est me dignus: & qui amat filium aut filiam super me non est me dignus* Matth. 10. *Si quis diligit mundum, non est charitas Patris in eo* 1. Joan. 2. Quod hæc Conclusionè asserimus, oportere ut morali quodam loquendi modo Deus semper ametur amore prædominante, omninò conforme est huic communi Theologorum sententiæ, quæ dicunt Deum debere semper (morali iterum loquendi modo) haberi à nobis pro fine ultimo, cordis nimirum, seu ipsius agentis idque sub peccato mortali: omnes namque Theologi fatentur mortaliter peccari, quoties finis ultimus constituitur in aliquo quod Deus non est, & si in prosecutione istius objecti alias solummodò veniale foret peccatum, de veniali fieri mortale dum in veniali constituitur finis ultimus. Debet ergo secundum famosam istam Theologorum sententiã quilibet sub obligatione peccati mortalis, animo ita esse constitutus, ut quovis tempore, morali iterum loquendi modo, de illo affirmari possit: habet Deum pro fine ultimo; sed quomodo hoc dici poterit totius anni decursu, si paucis exceptis horis, pone etiam diebus aut septimanis, reliquo anni tempore creaturam habeat pro fine ultimo? Nunc verò si hoc dici non possit, erit reliquo anni tempore verum dicere: hic non habet Deum pro fine ultimo, adeoque secundum antedictam Theologorum sententiã reus erit peccati mortalis, tandiu omitendo actum sub peccato mortali præceptum. Similiter admittere debent omnes, quod sub peccato mortali oporteat nos animo ita esse constitutos, ut semper negari de nobis possit, quod creaturam habeamus pro fine ultimo, hoc autem quomodo negari poterit

poterit totius anni decursu , de illo qui paucis horis ; vel etiam paucis septimanis exceptis , reliquo istius anni tempore pro fine ultimo habet creaturam, concludendum ergo quod reliquo anni tempore peccet mortaliter ponendo actum sub peccato mortali prohibitum. Veritatem hanc Conclusionem propositam , non mediocriter promovent varietas , inconstantia & exorbitantia sententiarum in iis qui huic doctrinæ adversantur : siquidem dum negant Deum debere morali loquendi modo semper amore prædominante amari , aliqui eorum dixerunt sufficere si semel in anno Deus diligatur : alii quibus id visum nimis , triennii , vel quadriennii spatio unicâ sui dilectione iusserunt Deum esse contentum: neque hic limites fixerunt , dum asseruerunt, *probabile esse non quinquenniis singulis rigorosè obligare, sed sapientum arbitrio.* Quin si ex illis plures confulas , illic reperies sufficere si diligamus in fine vite: imo quidam eoufq; exorbitavit ut dixerit satis esse si non oderis, etsi nullo modo diligas. En hujus verba : *Diligendi Dei præcepto homines obligari affirmat S. Thomas statim ab usu rationis: HUI TAM CITÒ! Scotus singulis Dominicis: unde petitum? Alii cum urget tentatio: rectè si non esset alia via effugienda tentationis. Sotus post acceptum beneficium. Grati qui dem animi istud indicium est. Quidam in mortis articulo ; NIMIS SERUM EST.* Addit idem auctor : *itaque quam miranda est in homines bonitas Dei, non tam amorem sui præcipit quam odium vetat.* Ecce quò tandem pervenerunt ejusmodi auctores ! & quidem tantam in præcepto dispensationem (nam aliter ante Christi Passionem obligasse admittunt) ipso Christi sanguine emptam esse voluerunt , quasi à præcepto diligendi Deum simus soluti , ex quo Deus re ipsa ostendit se ita dilexisse mundum ut Filium suum Unigenitum daret. Advertat ex his lector quantum hi Auctores , qui vel rarissimè vel numquam Deum diligendum esse dixerunt , distent à nobis qui dicimus , morali modo loquendi semper esse amandum ; idque amore prædominante : advertat quoque , si circâ primum & maximum mandatum tantum chaos sit inter nos & illos , non esse mirum si ingens sit inter nos & ipsos distantia etiam circâ reliqua præcepta , quæ veluti Conclusiones ex primo isto mandato inferuntur : denique mirari desinat quod sententiæ nostræ , etiam circâ reliqua præcepta tantâ animositate ab adversariis nostris culpentur & accusentur. Facile quoque est ex doctrinâ hic probatâ , de amore Dei prædominante morali quodam modo loquendi semper habendo , colligere quod sententiæ quorundam aliorum asserentium sufficere si quotannis tertio , quarto aut quinto &c. Deus super omnia diligatur , non minus hic evertantur , quàm aliorum dicentium , quod sufficiat semel diligere spatio quinquenni , aut nequidem semel tempore vite ; patet ex argumentis quæ allegavimus ; quibus adde , quod restrictiones ad tres , quatuor , decem aut viginti vices in anno , ad singula octidua &c. impingant in morale iudicium , adeoque vel hoc solo titulo sententiæ istæ convincuntur carere fundamento. Dicendum ergo cum S. Thoma quod à primo instanti usûs rationis homo sub peccato mortali debeat seipsum ordinare ad debitum finem , intellige per amorem Dei prædominantem , & sub peccato mortali , ut colligere licet ex 1. 2. quæst. 89. art. 6. cum verò , non minùs pro sequentibus instantibus , quàm pro primo debeat homo habere Deum pro fine ultimo , à paritate rationis concludendum quod amor Dei prædominans sit unicuique mandatus à primo momento quo incipit uti ratione. Unde S. Salesius , *supremus honor pertinet ad supremam excellentiam , & supremus amor ad supremam bonitatem. Amor Dei non habet parem , quia Dei bonitas , est bonitas , qua sibi non habet similem. Audi Israël Dominus Deus noster Dominus unus est. Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo & ex totâ animâ tuâ & ex totâ fortidine tuâ. Deus est solus Dominus , & ejus bonitas est infinitè eminent super omnem bonitatem , amandus est amore sublimi , eccellente , & potente supra omnem comparisonem. Hac est ista dilectio qua talem estimationem de Deo constituit in animabus nostris & facit ut tantoperè estimemus felicitatem , quod ipsi sumus grati , ut hanc præferamus & super reliqua omnia amemus. Nonne vides Theotime quod quisquis Deum illum in modum amat , habeat animam suam totam , omnesque suas vires Deo dicatas , quodque*

semper & in aeternum in omni occasione praeferet amicitiam Dei rebus omnibus & erit semper paratus deserere totum mundum ut conservet amorem quem debet bonitati divinae. In summa est amor excellentiae, vel excellentiae amoris, qui omnibus mortalibus in genere & in specie, seu generaliter & particulariter unicuique mandatus est, & hoc à primo momento, quo incipiunt uti ratione, amor sufficiens cuilibet & necessarius singulis ad salutem. Ex doctrina hujus Conclusionis facile colliges quod specialis obligatio incumbat Parentibus, Patris, Magistris, aliisque qui spiritali puerorum educationi ex officio intendere debent, ut pueros ante usum rationis paulatim disponant ad amorem Dei praedominantem eliciendum initio usus rationis, & postea continuandum. Facile quoque colliges, quod ab Authore hujus praecipii diligendi Deum morali loquendi modo semper amore praedominante, singularis obligatio injecta sit Confessariis indagandi quis affectus in suo poenitente praedominetur, cum ex dictis evidens sit quod multi confitentes, etsi à peccatis mortalibus palpabilibus sint liberi, defectu tamen amoris Divini praedominantis sint indispositi ad Absolutionem: quin & defectu illius jam pridem in anterioribus Confessionibus fuerint ad absolutionem indispositi.

CONCLUSIO DECIMA.

Non omnis casta Dei propter se dilectio est amor Dei praedominans; sed ab illa ad hunc non nisi lente & per gradus perveniri solet.

Vocem *Charitas*, inquit Deputati Facultatis Lovaniensis, tametsi aliqui Scholastici accipiant pro sola illa Dei dilectione quae est nostra cum eo per peccatorum remissionem amicitia; S. Augustinus & alii PP. eam sumere solent pro quavis Supremo Boni casta propter se dilectione. *Quasi vero*, inquit Aug. *aliud sit bona voluntas quam charitas*: hac iterum hic repetenda duximus, ut ob oculos ponamus æquivocationem vocis *Charitas*, ne quis, dum ejusmodi æquivocatio later, attributa sive proprietates Charitatis sumptæ pro amicitia deceptus tribuat Charitati sumptæ pro quavis casta Dei propter se dilectione; ut faciunt illi, qui omnem castam Dei dilectionem existimant esse amorem Dei praedominantem, imo etiam justificare; quia Charitas sumpta pro amicitia cum Deo, est praedominans & justificans. Ex quo confectarium foret, ut minimum amoris Dei initium, sive primus ejus gradus sufficiat pro adimpletione primi maximi que mandati: item confectarium foret ut hujusmodi initium sive primus gradus non minus justificet quam ipsa cum Deo amicitia: quanta verò mala adferat ista persuasio, mox patebit: sed prius ostendendum prorsus certum esse, quod derur casta Dei propter se dilectio quae non sit praedominans: datur namque dilectio mansoria rei mutabilis sive creaturae, ex. gr. in justo peccante venialiter, quae non sit praedominans (nam aliàs ille contra suppositum non venialiter, sed mortaliter peccaret) ergo pariter datur mansoria aliqua Dei dilectio in peccatore, quae non praedominatur reliquis ipsius affectibus, prout est prima voluntas bona in peccatore incipiente se disponere ad conversionem. Quin imo initialis aliqua, inefficax, aut in certo tantum genere virtutis bona voluntas, omnino potest consistere cum actuali mortalis criminis commissione. Patet in illis qui ad duellum provocati illud acceptant cum displicentia inormitatis ipsius duelli, adeoque cum amore justitiæ, cui illa enormitas opponitur, acceptant tamen, quia magis amant honorem mundanum quem recusando duellum amittere timent. Pilatus amabat justitiam quae vetabat tradi Christum, tradidit tamen, quia magis amabat amicitiam Cæsaris, quam timebat amittere. Simile quid accidit in Herode, dum cum renifu jussit Joannem decollari. Matres etiam quae in Samaritano & Hierosolymitano obsidio liberis suis vescebantur, non ideo omni liberorum amore carebant. Quid familiarius, quam ut in naufragio abjiciantur merces, quae tamen amantur? Numquid etiam S. Petrus dum Christum ex timore negabat, Christum adhuc amabat? Negabat tamen, quia tunc magis amabat vitam, quam nisi Christum negaret, timebat amittere.

Pæ-

Præterea quotidie videmus, quosdam rationes æternas & incommutabiles, adeoque Deum ipsum amare in uno genere virtutis, & tamen crimina committere contra aliud genus virtutis: exempli gratia, quosdam amore justitiæ, etiam æternæ & incommutabilis, abstinere ab homicidiis, non tamen ab impudiciis; alios propterea abstinere ab adulteriis, nec tamen ab ebrietatibus: Denique quam multos reperias, qui cum Christiana fide adeoque cum amore æternæ veritatis, nimirum in ratione testantis, conjungunt crimina quam plurima? His adde, quod sicuti Samaritanæ & Hierosolymitanæ matres proles suas amabant, & necabant, ita quoque quam plurimi aliquo modo justitiam ament, etiam eo tempore quo in eodem genere mortaliter illam offendunt, ut sit in exemplo allegato de provocatis ad duellum, in S. Petro Christum negante, & sexcentis aliis, in quibus æterna & incommutabilis ratio alicujus virtutis amatur, & tamen mortaliter contra illam peccatur, quia pro tempore magis amatur adimplere concupiscentiam vitii oppositi. Contingit etiam non raro, ut Pater mortaliter peccet contra castitatem aut sobrietatem per suos excessus, & tamen in filia & filio amet æternam rationem castitatis & sobrietatis. Ex quibus omnibus manifestum est quod cum prædominante amore sæculi consistat aliquis, scilicet non prædominans, amor Dei; non minus, quam cum prædominante amore Dei, consistit aliquis, rursus non prædominans, amor sæculi. Hæc uti lumine naturæ sunt notissima, ita quoque Augustini principiis prorsus sunt conformia: siquidem, ut notum est, secundum hæc in quibusdam delectatio cœlestis victrix reperitur cum delectatione terrenâ victâ; in aliis vincit terrena & vincitur cœlestis: in his proinde charitas victa consistit cum cupiditate vincente; in illis charitas vincens cum cupiditate victa. Quare nil magis alienum à principiis S. Aug. quam dicere quod omnis delectatio cœlestis, aut omnis charitas sit victrix. Nil quoque per quotidianam experientiam notius quam sicuti fortis & prædominans amor Dei consistit cum imbecilli dilectione sæculi, ita dilectionem Dei imbecillum consistere cum forti ac prædominante amore sæculi: sola Augustini conversio, per ipsum Augustinum in Confessionibus descripta ad hujus rei demonstrationem abundè sufficit. Augustinus peccatis adolescentiæ adhuc immersus, dum annum ætatis ageret undevigesimum divinâ providentiâ sic disponente cœperat legere Hortensium Ciceronis; qui liber, vel potius Deus per illum *mutavit*, inquit ipsemet, *assuetum meum, & eâ se ipsum Domino mutavit, preces meas & vota ac desideria fecit alia: viluit mihi repente omnis vana spes & immortalitatem sapientiæ concupiscebam astu cordis incredibili, & surgere cœperam ut ad te redirem... quomodo ardebam, Deus meus, quomodo ardebam evolare è terrenis ad te, & nesciebam quid ageres mecum*, lib. 3. Confess. cap. 12. *Quoniam multi mei anni mecum effluxerant, fortè duodecim anni, ex quo ab undevicesimo anno ætatis meæ, lecto Ciceronis Hortensio excitatus eram studio sapientiæ, & disseribam contemptâ felicitate terrenâ ad eam investigandam vacare, cujus non inventio, sed vel sola inquisitio jam præponenda erat; etiam inventis thesauris regni que gentium, & ad nutum circumfluentibus corporis voluptatibus.* Ex quibus videre licet quod saltem à tempore quo Hortensium legerat Augustinus habuerit dilectionem aliquam ipsius Dei, prout nimirum Deus est sapientiæ æterna & incommutabilis, cum tamen non nisi duodecim annis post fuerit conversus. Consistebat ergo in Augustino Dei dilectio cum prædominante amore sæculi. Uti hic sensim diminutus est, ita illa sensim & per gradus crevit, atque ita in Augustino juxta Augustini principia charitatis augmentum facta est diminutio cupiditatis, donec tandem monitu cœlestis vocis excitatus ad legendum Paulum, per illam hujus sententiam: *Non in comessationibus &c. sed induite Dominum Iesum Christum*, vincente charitate, conversus est. Sed priusquam eò devenit, mirè in Augustino conflixerunt bona & mala voluntas, sive charitas & cupiditas: "Ego, inquit, fremebam spiritu, indignans turbulentissimâ indignatione, quod non irem tecum in placitum & pactum tecum, Deus meus, in quod enim, dum esse omnia ossa mea clamabant. Non solum ire, verum etiam pervenire illuc, nihil erat

„erat aliud quam velle ire, sed velle fortiter & integrè, non semisauciam hanc atque hanc
 „versare & jactare voluntatem partem assurgentem cum alia parte cadente luctantem.
 „lib. 8. Confess. cap. 8. Dicebam apud me intus: ecce modò fiat, modò fiat. Et cum
 „verbo iam ibam in placitum, iam penè faciebam, & non faciebam, nec relabebar ta-
 „men in pristina, sed è proximo stabam & respirabam. Et item conabar & paulò minùs ibi
 „eram, & paulò minus jam jamque attingebam & tenebam, & non ibi eram, nec ar-
 „tingebam, nec tenebam hæsitans mori morti & vitæ vivere. *Ibid. cap. 11.* Voluntas
 „nova quæ mihi esse cœperat ut te gratis colerem, Deus sola certa iucunditas, nondum
 „erat idonea ad superandam priorem vetustate reboratam. Ita duæ voluntates meæ, una
 „verus, alia nova confligebant inter se. Idem cap. 8. l. 5. Ex his non solum habemus quod
 in S. Aug. simul fuerint junctæ cupiditas vincens & charitas victa, adeoque in illo extiterit
 amor Dei non prædominans; verum etiam quod lentè admodum, sensim & per gradus af-
 cenderit ad amorem Dei prædominantem; quod satis respondet doctrinæ quam Augustinò
 tribuunt Deputati Facultatis Loyaniensis dum aiunt: *Idem S. Doctor distinguit charitatem
 natam, nutritam, adultam, robustam, perfectam.* Porro duplici ex capite ita fieri solet in
 peccatoribus, illis potissimùm qui pertinacibus peccatis aut peccandi consuetudine confric-
 ti sunt: nam requiritur ut delectatio terrena, quæ in illis est admodum magna, minuatur
 vel tollatur; & insuper requiritur ut delectatio cœlestis quæ in illis nulla vel admodum
 exigua erat, incipiat vel augeatur, idque eum in modum, ut ubi antea terrena cœlestem
 longè superabat, jam viceversâ cœlestis terrenam superet. Jam verò nec subito fieri solet
 tantum terrenæ delectationis decrementum, nec subito acquiri tam magnum cœlestis in-
 crementum. Patet exemplo avari in quo prædominabatur amor pecuniæ, & ambitiosi in
 quo cupiditas honorum primatum obtinebat &c. Ex his colligi potest in eiusmodi peccato-
 ribus non solum mora, sed etiam mediis opus esse, ut delectatio terrena tantum minuatur
 & cœlestis tantum augeatur. Media sunt timoris & pœnitentiæ exercitia quibus cupiditas
 minuitur, orationes & pietatis opera quibus charitas augetur. Quam moram & media tam
 Confessarii quàm confitentes, quantumvis necessaria, facillè negligent aut etiam contem-
 nent ubi tam hi quàm illi sibi persuaserint quod quilibet, adeoque etiam infimus ac initialis
 amoris Dei gradus sit prædominans. Quam persuasionem nimis nocivam esse ostendit simi-
 litudo desumpta à morbo corporali, cui conservando & augendo nil opportunius, quàm
 si æger & Medicus circâ illum, dum gravis & lethalis est, eum in modum errent, ut pri-
 mum ac levissimum curationis initium putent esse perfectam curationem, eoque titulo &
 medicamenta negligant, & morbi incentiva ultrâ non vitent.

CONCLUSIO UNDECIMA.

Signa ex quibus colligitur quis amor prædominetur.

Videtur quibusdam difficile dijudicare, an quis charitate an cupiditate agatur; verum
 cum charitas non querat quæ sua sunt & cupiditas è contrâ non querat nisi quæ sua
 sunt, non adeo difficulter penes fructus sive effectus mala hæc arbor ab arbore illâ bonâ
 distinguitur. *Hi duo, amores, inquit Augustinus, quorum alter sanctus est, alter immundus,
 alter socialis, alter privatus, alter communi utilitati consulens propter supernam societatem, al-
 ter etiam rem communem in potestatem propriam redigens propter arrogantem dominationem, al-
 ter subditus, alter amulus Deo, alter tranquillus, alter turbulentus, alter pacificus, alter sedi-
 ciosus, alter veritatem laudibus errantium præferens, alter quoquo modo laudis avidus, alter
 amicabilis, alter invidus, alter hoc volens proximo quod sibi, alter subicere proximum sibi, al-
 ter propter Proximi utilitatem regens Proximum, alter propter suam S. Aug. lib. 11. de Ge-
 nesi ad litt. c. 15. Proprios charitatis characteres assignat Apost. 1. Corinth. cap. 13. Cha-
 ritas patiens est benigna est &c. Per proprios similiter characteres exprimit cupiditatem ad
 Galat.*

Galat. cap. 5. ubi manifesta opera carnis seu cupiditatis recenset his verbis : *Fornicatio, immunditia &c.* In concreto, ut aiunt, amoris sui sive cupiditatis effectus exprimit Apostolus 2. ad Timoth. 3. dum de hominibus seiplos amantibus seu cupidis pronuntiat quod erunt *elati, superbi &c.* Verum cum hic non tam inquiramus quæ sint signa charitatis & cupiditatis, quam potius quæ sint signa affectus in nobis prædominantis, & potissimum quæ sint charitatis, sive amoris Dei prædominantis; hujus affectus & characteres specialiter indagandi sunt. Pro quo iterum notandum illud Augustini : *Pondus meum amor meus, eo feror quocumque feror.* Omnis namque amor producit in suo genere reliquos affectus, & effectus externos ab istis affectibus procedentes : maxime verò hæc obtinent dum amor quispiam est prædominans reliquis amoribus, sive dum per eum quidpiam amatur tamquam finis ultimus ipsius agentis : hic enim est thesaurus ipsius cordis, adeoque de illo specialiter dictum est ; *Vbi est thesaurus tuus, ibi est & cor tuum.* Mat. 6. Inquirendum ergò quo præcipue tendere soleant desideria & fugæ : de quibus quis maxime soleat gaudere & tristari, quænam præ reliquis sperare ac timere, quò potissimum tendant sollicitudines & cogitationes : nam si in corde prædominetur amor Dei jam allegata unanimiter testabuntur quod observantia mandatorum Dei præ quavis re aliâ cordi habeatur eo quod circa illam affectus illi, sollicitudines & cogitationes præcipue occupabuntur. Ex adverso colliges quod amor Dei in hoc illove homine non prædominetur, sed potius amor alicujus rei create, si mox allegata testentur quod aliquid aliud magis cordi habeatur, quidquid demum illud sit, sive pecuniæ, sive voluptates, sive scientia, sive honor, Maritus, Uxor, Proles, &c. Pro certo statuendum quod peccans mortaliter creaturam cuius amore peccat saltem interpretativè plus amet quam Deum, eumque ideo non amet amore prædominante. Circa signa jam dicta observandum quod sicuti non ex uno affectu colligimus amorem Dei prædominari, ita quoque id non colligamus ex plurium affectuum quos expressimus unius temporis exercitio quasi nimirum colligatur quispiam habere amorem Dei prædominantem, quia hæc horâ affectus allegati præcipue tendunt in observantiam mandatorum Dei ; sed examinandum quod in tali homine fieri solitum, quia amor prædominans, sive amor rei quæ tanquam finis ultimus cordis atque ipsius agentis præ reliquis omnibus diligitur, non solet facile mutari : patet in illis quorum Deus venter est, aut quorum avaritia idolorum servitus vocatur, aut qui amore prædominante amant libidines vel honores. Quemadmodum hi affectus vitiosi, dum illorum quilibet reliquis prædominatur, solent esse pertinaces, & ideo per affectus non unius horæ aut brevis durationis manifestari, ita quoque amor Dei prædominans solet esse constans, adeoque & constanter semetipsum manifestare per signa antè posita. Cave tamen ne hinc inferas amorem Dei prædominantem esse in hac vita immutabilem ; etenim sicut contingit in aliquibus avaritiam mutari in liberalitatem, impudicitiam in castitatem, etiam postquam aliquod ejusmodi vitium præ reliquis cordis affectibus dominatum habuit, ita quandoque evenit ut amor Dei prædominans vertatur in amorem sæculi. Nec enim ideo negaveris arborem aliquam fuisse radicatam, quia ventorum aut aquarum violentiâ è terra evulsa est, aut domum fuisse bene fundatam, quia simili violentiâ dejecta est. Sicuti signa amoris prædominantis ante allegata consistunt in affectibus & cogitationibus, adeoque in internis actibus, ita etiam dantur quæ consistant in externis amoris effectibus. Ex his tamen efficacius concluditur pro amore sæculi, quam pro amore Dei ; quia pleraque opera externè bona possunt absolutè pro brevi aliquo tempore procedere ab affectu malo, sed externè mala non possunt procedere ab affectu interno bono. Dantur nihilominus quedam opera externè bona quæ ægrè ab alio affectu quam charitatis procedunt, potissimum si constanter : ut sunt quæ cupiditatibus nostris singulariter sunt inimica : ex. gr. carnem suam crucifigere, Crucem Domini portare, pro veritate ac justitia honoris ac bonorum jacturam patienter ferre, aut spe illa consequendi lubenter destitui. Inter hæc præcipue habenda ratio

eorum

eorum quæ adversantur superbiæ vitæ, ut sunt patienter ferre injurias quibus honor noster pessumdatur, pro ejusmodi injuriis beneficia rependere, honores declinare, &c. vel si, prout quandoque contingit, alia cupiditas in hoc illoque homine fuerit principalis concupiscentia, præcipua ratio habenda erit eorum quæ adversus istam cupiditatem sustinentur vel assumuntur. Tertii generis signa partim in internis, partim in externis consistunt: ut si quis quæ status aut officii sui sunt sedulo exterius, & interius Christianè (id est, eo fine quo oportet ut non sibi, sed Deo vivat) peragat. Pro indagando amore Dei prædominante sive ex internis, sive ex externis, notandum, quò illi affectus sunt notabiliores, quò frequentiores, item quo plures, eò cæteris paribus plus probare. Nimis stolidum est quod multi præsertim rudes sibi persuadeant se amorem Dei prædominantem, humilitatem, patientiam, &c. verè habere, quia habent eas in intellectu, per cogitationem vel imaginationem objecti & motivorum, vel idè Deum super omnia amare, quia Deum super omnia per intellectum appreciantur (nam illæ virtutes non in intellectu sed in voluntate resident) vel idcirco antedictas virtutes habere, quia erga illas habent aliquam velleitatem, aut voluntatem absolutam sed inefficacem; tales namque voluntates Augustinus antè conversionem habebat erga castitatem, quam necdum habebat. Vide lib. 8. confess. præcipuè c. 5. 8. & 9.

P E R T I N E N T I A.

I. **E**X his Theſibus, potissimum Conclusionè octavâ, sequitur quod ante absolutionem debeat in Penitente esse amor Dei prædominans, non tamen quod debeat esse charitas perfecta per se justificans.

II. Longè præcipua ratio cur facilius jam quàm in Veteri Testamento fiat justificatio, est abundantior gratiæ & charitatis infusio.

III. Neminem, etiam cum Sacramento justificari nisi per amorem Dei prædominantem cum S. Thoma docent antiqui Scholastici.

IV. Inter præcipua Confessarii officia numerandum quod noscere debeat an in Penitente suo Dei amor prædominetur, quandoquidem sine hoc justitia nec acquiri nec conservari possit.

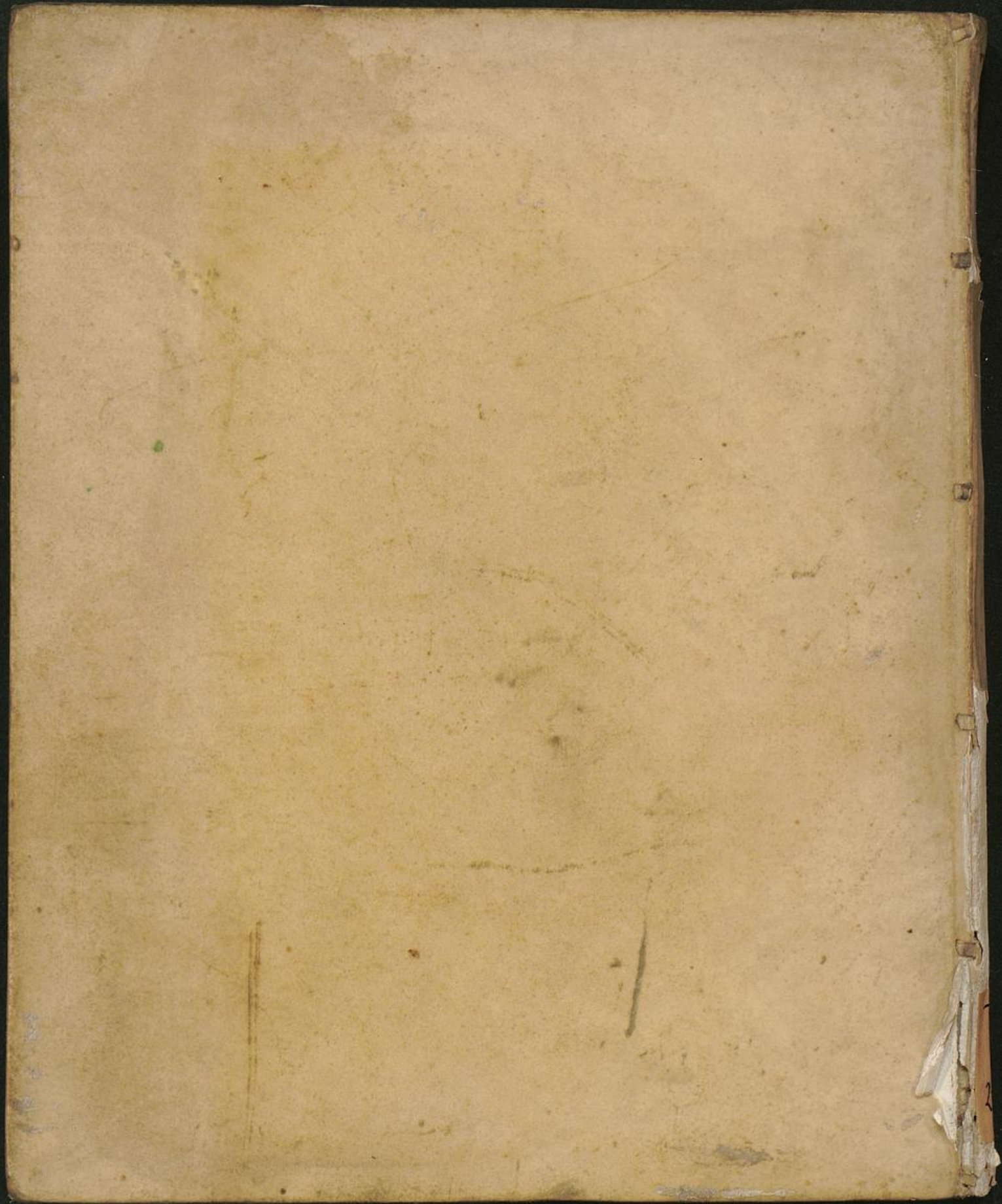
V. Principia Scholæ Theol. Lovan. sunt, Deum agnoscere ut bonorum actuum principium per gratiam per se efficacem; non verò naturam corruptam per determinationem gratiæ possibilitatis: illum sive legem ejus æternam intueri ut morum regulam, non autem probabilitatem: denique profiteri quod Deus debeat esse finis ultimus & cujuslibet actionis & cujuslibet agentis. Primum ostenderunt Theses nostræ de Gratiâ; secundum Theses nostræ de peccatis Ignorantiæ, item de Opinione probabili; tertium hodierna de Charitate.

VI. Sententiâ S. Augustini ex l. 3. Conf. c. 8. Non faciebam quod incomparabili affectu mihi amplius placebat, solum significat amplius placuisse ire in placitum & pactum cum Deo (quod necdum faciebat) quàm percutere frontem, amplexari genua, &c. quæ, ut ait, quia voluit fecit; atque ita nulla restat vel apparens contradictio inter dictam sententiâ, & hanc constantissimè ab Aug. traditam, quod amplius nos delectat, secundum id operemur necesse est. Hac enim agit de eo quod inter opposita, ut sunt agere & non agere, vel agere hoc, & ejus contradictorium, amplius delectat.

VII. Nimis crassa ignorantia vel malitia est dicere, quod secundum Lovanienses omnis actio non relata in Deum sit peccatum mortale; vel quod non relata per amorem Dei super omnia, sit saltem veniale.

F I N I S.

Theles
Doctorū
Academia
Lovan.

Th

2170